

KPI PROJECT BASED LEARNING

วิถีผู้นำ...ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

... สถาบันพระปกเกล้ามุ่งพัฒนาผู้นำ
ให้คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม
เราจึงพยายามดึงศักยภาพของผู้เรียนในทุกด้าน
เพื่อส่งต่อสู่สังคมประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ...

สื่อความเท่าเทียม การยอมรับทางสังคม ในความหลากหลายทางเพศของคนต่างวัย

นักศึกษากลุ่มที่ 3
หลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง
การเสริมสร้างสังคมสันติสุข (สสส.) รุ่นที่ 13
สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า

12
2567

สื่อความเท่าเทียม การยอมรับทางสังคม ในความหลากหลายทางเพศของคนต่างวัย

คณะผู้จัดทำโครงการ

นักศึกษา กลุ่มที่ 3

หลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูงการเสริมสร้างสังคมสันติสุข (สสส.) รุ่นที่ 13
 สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า

อาจารย์ที่ปรึกษา

ดร.ณวิลาศ บุรีกุล

หลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูงการเสริมสร้างสังคมสันติสุข (สสส.) รุ่นที่ 13 กำหนดให้นักศึกษาในหลักสูตรจัดทำโครงการกลุ่มเชิงปฏิบัติ ด้วยมุ่งหวังว่านักศึกษาในหลักสูตรจะได้นำความรู้ประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการความขัดแย้งและสร้างสังคมสันติสุขในพื้นที่และสังคม มุ่งหวังให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและหลากหลาย การจัดทำโครงการของ สสส.13 อยู่ภายใต้ธีม (Theme) “การสร้างสันติวัฒนธรรมและการแปรเปลี่ยนความขัดแย้งเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคม”

ที่มา

สังคมไทยมีแนวคิดที่แตกต่างกันเกี่ยวกับกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ทั้งแง่มุมมองบวกและเชิงลบ ขึ้นอยู่กับกลุ่มบุคคลและสังคมที่อยู่รอบตัวของผู้ที่ความหลากหลายทางเพศ (ศุภัญญา วาริโป และชมพูนุท สุทธิกุล, 2565) โดยทัศนคติเชิงลบจะนำไปสู่การกีดกัน ขัดขวางและเลือกปฏิบัติ ทำให้มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การพูดจาดูหมิ่น เสียดสี หยามหยันที่ทำให้กลุ่มคนหลากหลายทางเพศได้รับความอับอาย รวมถึงการข่มขู่คุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศ อีกทั้ง ยังพบว่าวัฒนธรรมประเพณี ศาสนา กฎหมาย ความเชื่อ และสื่อยังมีส่วนทำให้กลุ่มคนหลากหลายทางเพศ ยังคงได้รับการปฏิบัติในเชิงลบ ซึ่งเหล่านี้ขยายไปสู่การถูกตีตรา และกีดกันจากสิทธิความเป็นพลเมืองในแง่ของการแสดงสิทธิ ความเป็นบุคคลที่แสดงถึงเพศและอัตลักษณ์ที่ต้องการอีกด้วย

ขอบเขตของความหลากหลายทางเพศภายใต้คำว่า LGBTQ+ เริ่มเป็นที่รู้จักแพร่หลาย และเริ่มมีบทบาทและเป็น

ที่ยอมรับในสังคมมากขึ้นกว่าในอดีต แต่แม้ว่าสังคมในภาพรวม จะยอมรับกับกลุ่มคนหลากหลายทางเพศ แต่ยังมีสังคมย่อยและบางกลุ่มยังตีตรา กีดกัน และไม่ให้การยอมรับ เช่น บางสถาบัน ครอบครั้ว บางสังคมการทำงาน โดยอาจกำหนดกรอบสาขาอาชีพที่สงวนไว้ตามเพศกำเนิดบ้าง เป็นต้น การตีตราและการไม่ยอมรับยังทำให้คนกลุ่มดังกล่าวมีสิทธิและเสียงที่เบาว่า กลุ่มคนทั่วไป และมักไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคมในกรณี ถูกล่วงละเมิดทางเพศและทำร้ายร่างกาย (เจษฎา นกน้อย, 2552) ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการใช้ชีวิตและการขาดความเชื่อมั่นนับถือตนเอง

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาว่ากลุ่มคนเหล่านี้เป็น ประชาชนไทยที่มีสิทธิมีหน้าที่ความเป็นพลเมือง มีความรู้ ความสามารถ และมีส่วนช่วยในการขับเคลื่อนและพัฒนา ประเทศได้เท่าเทียมเพศสภาวะชายหญิงปกติ การให้ความ

คุ้มครองและสิทธิทางกฎหมาย เช่น การสมรสในฐานะคู่รักเกก เช่นเดียวกับชายและหญิง จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะส่งผลให้กลุ่มคนหลากหลายทางเพศเป็นพลเมืองของสังคมได้อย่างเต็มภาคภูมิ

การคุ้มครองด้านกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มาตรา 1448 ในปัจจุบัน ให้สิทธิการสมรสเฉพาะชายกับหญิง จึงมิได้ครอบคลุมและคุ้มครองสิทธิแก่กลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในการสมรสและใช้ชีวิตคู่ตามแบบการเป็นสามีและภรรยาตามกฎหมาย (ขวินโรจน์ อธิ์พัชรพร และภาณุมาศ ชัดเงางาม, 2560) และแม้ว่าจะมีความพยายามในการเสนอร่างพระราชบัญญัติชีวิตคู่ รวมไปถึงเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ทว่ายังไม่ครอบคลุมการคุ้มครองในสิทธิอื่น ๆ อันเนื่องด้วยสถานะแห่งการสมรส เช่น การมีสิทธิในการได้รับมรดก ทรัพย์สินจากการทำมาหาเลี้ยงชีพร่วมกันในฐานะชีวิต

สิทธิในการรับรองการกระทำการแทนในฐานะของคู่ชีวิต รวมทั้งเป็นการลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศ (ไชยพัฒน์ ธรรมชุตินันท์, 2565) ดังนั้น กลุ่มนักศึกษาจึงได้จัดทำ **“สื่อความเท่าเทียม การยอมรับทางสังคมในความหลากหลายทางเพศของคนต่างวัย”** เพื่อสร้างการรับรู้และความตระหนักในเรื่องดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการจัดทำโครงการ

1. สร้างความเข้าใจให้แก่สังคมถึงผลกระทบของการขาดสิทธิในการสมรสเท่าเทียมสำหรับกลุ่ม LGBTQ+
2. กระตุ้นให้สังคมตระหนักถึงสิทธิและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ของบุคคล อันมีสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะรัก ถูกรัก และใช้ชีวิตคู่ร่วมกับคนรักโดยได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายในฐานะพลเมืองของประเทศ
3. เสนอตัวแบบในการสื่อสารให้สังคมเกิดการตระหนักและรับรู้ ถึงผลกระทบการขาดสิทธิคุ้มครองทางกฎหมายในการสมรสเท่าเทียม

วิธีดำเนินงาน

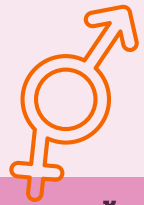
1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างรอบด้านเกี่ยวกับกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทั้งสภาพสังคม ความเป็นอยู่ในเชิงบริบททางสังคม มุมมองทัศนคติต่อการใช้ชีวิตกฎหมายและอุปสรรคปัญหาที่มีต่อการสมรสเท่าเทียม เป็นต้น
2. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการอภิปรายกลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญในประเด็นของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศและการสมรสเท่าเทียม จำนวน 10 ราย
3. นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม และการอภิปรายกลุ่มมาทำการวิเคราะห์และสรุปผล จากนั้นนำข้อมูลเข้าสู่ขั้นตอนการเขียนและแปลงให้อยู่ในรูปแบบของบทละครประกอบหนังสือ
4. รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนหลากหลายช่วงวัยที่มีโอกาสได้รับชมสื่อละครสั้น เป็นแบบสอบถามเชิงกึ่งโครงสร้าง (Semi-Questionnaires) กับของคนหลากหลายช่วงวัยและไม่จำกัดเพศ จำนวน 400 คน ในประเด็นของความเท่าเทียมและการสมรสเท่าเทียมของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ
5. การเผยแพร่สื่อผ่านสื่อสังคมออนไลน์ 3 ช่องทาง ได้แก่ YouTube , Facebook และ Tiktok
6. ประเมินผลการเผยแพร่สื่อละครสั้น สื่อความเท่าเทียมการยอมรับทางสังคมในความหลากหลายทางเพศของคนต่างวัย
7. ถอดบทเรียนการจัดทำสื่อละครสั้นที่ได้มีการจัดทำและสรุปผล พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในส่วนที่เกี่ยวข้อง

ข้อค้นพบจากการดำเนินโครงการ

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลครั้งนี้ ครอบคลุมทั้งชาย หญิงและกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) มีช่วงวัยที่กระจายตัว และมีทัศนคติแตกต่างกันบางประการ ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 90 เข้าใจถึงรูปแบบความเป็นไปในการใช้ชีวิตคู่ การเปิดเผยตัวตน และรสนิยมทางเพศของผู้อื่นในปัจจุบันที่มีความแตกต่างไปจากอดีต และในประเด็นเรื่องการไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิทางกฎหมายในการเป็นสามีภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมาย และได้สิทธิที่คู่สมรสจะได้รับนั้น กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจในประเด็นดังกล่าวว่าร้อยละ 93.3 จึงสะท้อนถึงการรับรู้ของสังคมที่เข้าใจกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ชาติสิทธิดังกล่าว

กลุ่มตัวอย่างมีการอภิปรายในประเด็นการรับรู้ของสังคมต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ในแง่ที่แต่ละบุคคลต่างมีสิทธิ์ที่จะเลือกใช้ชีวิตได้ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการแต่งงานของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศควรได้รับการยอมรับจากสังคมและจากกฎหมาย เพราะเป็นปัจจัยพื้นฐานที่คำนึงถึงความเป็นมนุษย์ที่พึงมีทางเลือกเป็นแนวทางของตน ภายใต้เงื่อนไขที่ไม่ได้สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่บุคคลควรมีเสรีภาพในการเลือกคู่ครองของตนเองโดยที่ไม่ถูกกีดกันจากสังคมและกฎหมาย トラาบเท่าที่ไม่ละเมิดบุคคลอื่นหรือขัดต่อศีลธรรมและคุณธรรม

สื่อละครสั้นที่ได้นำเสนอทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดการตระหนัก รับรู้ถึงผลกระทบจากการขาดสิทธิและความคุ้มครองทางกฎหมายของการสมรสเท่าเทียม ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นในการขับเคลื่อนประเด็นการสมรสเท่าเทียมในระดับต่อไป โดยเมื่อสังคมมีการรับรู้มากยิ่งขึ้น จะส่งเสริมให้เกิดแรงกระเพื่อมเพื่อสร้างปรากฏการณ์ใหม่ ทำให้เกิดการยอมรับและเพิ่มโอกาสให้การปรับแก้กฎหมายสมรสเท่าเทียม ลุล่วงได้ต่อไป

ข้อเสนอ

ข้อเสนอแนะต่อกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ : เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม และการสร้างความตื่นตัวแก่สังคม อันจะนำไปสู่การแก้ไขกฎหมายสมรสเท่าเทียมได้นั้น มีข้อเสนอแนะในประเด็นดังต่อไปนี้

- ควรมีการสร้างเชื่อมั่นให้แก่ครอบครัวและคนรอบข้าง เพื่อสร้างความเข้าใจว่าการมีชีวิตคู่ที่เป็นการสมรสเท่าเทียมที่จะสามารถประคับประคองดูแลชีวิตของกันและกันได้ และไม่เป็นภาระให้แก่คนในครอบครัวหรือสังคม
- ควรพัฒนาตนเองเพื่อสร้างความสำเร็จในหน้าที่การงานและการใช้ชีวิตในฐานะคนดีของสังคม เพื่อเป็นการสนับสนุนเจตคติทางบวกแก่สังคม
- ประพฤติตนและทำหน้าที่ของการเป็นพลเมืองของประเทศ โดยไม่บกพร่อง และไม่ละเมิดบุคคลอื่นหรือประพฤตินทางขัดต่อศีลธรรมและคุณธรรม

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง : ต้องเข้าใจถึงพลวัตของสังคม ให้การยอมรับและเคารพสิทธิมนุษยชน รวมทั้งเร่งหาแนวทางในการศึกษาภาวะเปราะบางและข้อบ่งคับในเรื่องการสมรสเท่าเทียม ข้อจำกัดและปัญหาที่กระทบอย่างจริงจัง เพื่อวางแนวทางและมาตรการขับเคลื่อนในการปรับปรุงข้อกฎหมายอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะต่อสังคมโดยรวม : สังคมต้องให้เกียรติกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในฐานะที่เป็นพลเมือง ที่พึงใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข โดยไม่ถูกกีดกันในแนวทางการใช้ชีวิต และเปลี่ยนทัศนคติและความคิดเห็นต่อการใช้ชีวิตคู่ของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยเคารพในชีวิตความเป็นส่วนตัวและรสนิยมส่วนบุคคล

พลวัตของสังคมโลกยุคปัจจุบันมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทัศนคติ และกรอบแนวคิดอย่างรวดเร็ว สังคมไทยในทุกช่วงวัย เพศ และพื้นที่ จึงต้อง **“เปิดรับ”** และ **“ปรับตัว”** ให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพื่อให้เกิดสมรรถนะการขับเคลื่อนให้พลเมืองไทยเป็นส่วนหนึ่งของพลเมืองโลก มีทักษะทางความคิด ความตระหนักรู้ และความตื่นรู้ทัดเทียมกับนานาประเทศ และยิ่งไปกว่านั้น ประเด็นความหลากหลายทางเพศนี้ถือเป็นประเด็นทางสิทธิมนุษยชนที่สังคมโลกให้ความสนใจ และมักมีการหยิบยกพูดถึงในเวทีสำคัญอยู่เสมอ ดังนั้น การเปิดรับความหลากหลายทางเพศจึงเป็นรากฐานการพัฒนาคุณภาพประชากรในสังคมไทยได้ ทั้งในเชิงมโนทัศน์และรูปธรรม